అద్దెయిల్లు

"శిఖామణి"

"రాఘవరావు గారున్నారాండీ! మధ్య వయసులో వున్న ఒకాయన మద్యాహ్నపు వేళలో వచ్చి అడిగాడు అప్పుడే పాతిన లేత బంతి మొక్క తల వాలేసినట్లు దీనంగా ఉంది ఆయన ముఖం

ఏ రాఘవరావు గారు ? వెదురు తడకలు ఆ వరండాను రెండుగా చేయగా ఒక వరండాలోని బియ్యం ఏరుతున్న ఒకావిడ అడిగింది ఇంటి ఓనరు రాఘవరావు గారమ్మా! అని ఆయన అనేసరికి ఆ ప్రక్క వరండాలో చెక్కు తీసిన ములగ కాడలా సన్నగా తెల్లగా వున్న ఒకాయన ఇంటి వోనరు రాఘవరావుగారా? ఆయన ఈ యిల్లు అమ్మేసి చాలా రోజులయిందండి ఏం కావాలి మీకు అద్దెకు అయితే మాత్రం ఖాళీల్లేవు అన్నాడు నేను అద్దె యింటికోసం రాలేదు ఇప్పుడు రాఘవరావుగారు ఏ ఊళ్లో వుంటున్నారో తెలుసా మీకు? అడిగాడాయన ఆ మాటకు పక్క వరండాలో ఆవిడ బియ్యపు గింజె నోట్లో వేసుకుందో మట్టి బెడ్డే నోట్లో వేసుకుందో తెలియదుకాని ఆ మద్య పార్వతీ పురంలో వుంటున్నాం అన్నారు యిల్లు అమ్మేసాక ఒకసారే వచ్చారు యింతకీ మీరెవరూ? ఆయన బంధువులా అని అడిగిందామె

బందువులు కాదమ్మా తెలిసినాయన అని సమాధానం చెప్పేలోగా- అలా ఎండలోనే నిలబడి పోయారు యిలా రండి- అని ఎలిచాడు ప్రక్కవరండాలో వ్యక్తి ఆ ఎలుపు ఎండలో నడుస్తున్న వాడికి గొడుగు పట్టినంత హాయిగా అనిపించింది రెండడుగులు వేసి వరండాలోనికి నడిచాడాయన ఆ ప్రక్క గోడకు వెనక రెండు కాళ్లు లేని కుర్చీ దగ్గరగా చేర్చి ఉంది ఆ కుర్చీని చూడగానే తను మాస్టారు గిరి చేసేటప్పుడు బడిలో అల్లరి చేసిన ఎల్లాడినో హోం వర్కు చేయని అబ్బాయినో గోడకుర్చీ వేయించి తల మీద బెత్తాన్నో డస్టరునో పెట్టి పడిపోయిందో జాగ్రత్త అని కఠినంగా ప్రవర్తించినప్పుడు గోడకుర్చీ వేసిన ఎల్లాడి ముఖంలా మిక్కిలి దయనీయంగా ఉంది ఆ కుర్చీ

నా పేరు వెంకట్రామయ్యండి అని యింకా ఏదో చెప్పేలోగా - అలాకూర్చోండి అని కుర్చీని చూపించాడాయన విరిగి పోదుకదా అని అనుమానపడుతూ కూర్చున్నాడు వెంకట్రామయ్య గట్టి కుర్చీయేనండి మా కుర్ర వెదవలు నేను కూర్చుంటానంటే నేను కూర్చుంటానని కుస్తీ పట్టి దాన్ని కాళ్లు కాస్తా విరగ్గొట్టేసారు - అన్నాడాయన

దాహానికి యిప్పిస్తారా అని వెంకట్రామయ్య అడిగేసరికి ఆయన మంచినీళ్లు అని యింట్లోకి కేక వేసాడు

మా స్వస్థలం కాకినాడ ఈ ఊర్లోనే మాష్టారుగా పని చేసానండీ నా వృత్తి జీవితానికి ఆఖరి మజలీ యిక్కడే ఈ ఊర్లో వుండగానే రిటైరైపోయాను అని వెంకట్రామయ్య చెప్పేసరికి మంచినీళ్లు వచ్చాయి రెండుగ్లాసుల నీళ్లు ఆయనలోని దాహాన్నీ ఆకలినీ కూడా కొంత వరకూ తగ్గించాయి

రాఘవరావుగారు మీకేమౌతారు? అని ఆయన అడిగినప్పుడు ఆయన నాకు మంచి స్నేహితుడు అంతకు మించి ఆత్మబంధువు స్నేహం అంటే ప్రాణం యిచ్చే మనిషి శాంతస్వభావుడు అడిగిన వారికి ఎన్నడూ లేదనే వాడుకాదు అలాంటి మనిషిని మరొకరిని చూడలేం అని వెంకట్రామయ్య ఆయన గుణగణాలను పొగుడుతున్నప్పుడు- కొంపతీసి ఈయనకూడా ఏమైనా అడుగుతాడా ఏమిటి? అన్న సందేహం కలిగిందాయనకు

మీకు అసలు విషయం చెప్పనే లేదుకదూ! ఈ ఇంట్లోనే ఆ ప్రక్క వాటాలో నేను పదిహేను సంవత్సరాలు కాపురం చేశాను ఆయన మాటల్లో ఆ యింటి పట్ల ఎంతో అభిమానం ఆప్యాయత వ్యక్త మయింది అలాగా అన్నాడాయన ఆశ్చర్యంగా! ఆ వెంటనే అప్పట్లో అద్దె ఏ మాత్రం తీసుకునేవారు అని అడగడంతో వెంకట్రామయ్య మనసు చివుక్కు మంది- ఏం మనుషులో ఎమిటో అనుకున్నాడు

మొదట్లో పాతిక తీసుకునేవారు ఆ తరువాత ఆయనకు నాకు పరిచయం పెరిగి స్నేహం కుదిరాక మా కుటుంబ పరిస్థితులు తెలుసుకున్నాక అద్దె కోసం ఏనాడు ఆయన నన్ను బలవంత పెట్టలేదు- సర్దుబాటు అయినప్పుడు నేనే యిచ్చేసే వాడిని అన్నాడు వెంకట్రామయ్య

నయమేనండి-- ఇప్పుడు మేం డబ్బై అయిదు రూపాయలిస్తున్నాం- కరంటుబిల్లు కాక అన్నాడాయన బాధగా వెంకట్రామయ్యకు గతం ఒకసారిగుర్తుకు వచ్చింది-తను ఈ ఇంట్లో వున్నప్పుడు యిల్లు ఎల్లలతో ఎంత కళ కళలాడేది తను యింట్లో వున్నా లేకపోయినా ఎవరో ఒకరూ వెంకట్రామయ్య గారూ అని మాష్టారూ అని పిలుస్తుండే వారు ఆ పదిహేను సంవత్సరాలు తను అందరికీ తలలో నాలుకలా మసిలాడు తను ఎల్లల్ని ఎంతగా అభిమానించి ప్రేమించే వాడో తన భార్య అన్నపూర్ణ కూడా అంతగానూ చూసేది

వచ్చే కొద్దిపాటి జీతం చాలక పిల్లలకు ప్రయివేట్లు చెపుతున్నప్పుడు ఆ పరిస్థితుల్లో కూడా ఆయన దగ్గరకు మాష్టారూ మీరడిగినంతా ఇచ్చుకోలేం మావాడికి రెండక్షరాలు నేర్పండి మీ మేలు జన్మలో మర్చిపోలేం! అని అడిగినప్పుడు తన కుటుంబం పరిస్థితి గుర్తుకొచ్చి కష్టాలు ఎవరికైనా ఒకటే అనుకుని-- ఎల్లలకు ఉచితంగానే చదువు చెప్పేవారు కానీ ఆయన మంచి ఆయన్ను పెంచలేదు చాలీ చాలని జీతం పెళ్లికి ఎదిగిన కూతుళ్లు చదువుతున్న కొడుకులు అన్నపూర్ణ రోగగ్రస్థ అయిపోవటం ఎప్పుడూ ఆకలి కన్నీళ్లు నిట్టూర్పులు వెంకట్రామయ్యను నిలువునా కృంగదీసాయి మంచిరోజులు వస్తాయనే ఆశతో ఎదురు చూసి చూసి యిక రావని తేలిపోయాక పెళ్ళి వయసు దాటి పోయి చాలా సంవత్సరాలు అయిపోయిన పెద్దకూతురు యిక మా నాన్న ఈ జన్మలో పెళ్లి చేయలేడని తలంచి గుమస్తా గోపాలంతో వెళ్లిపోయి నప్పుడు వెంకట్రామయ్య బాద పడిన మాట వాస్తవమే అయినా ఆ తరువాత తరువాత ఆమె తప్పులేదని తెలుసుకున్నాడు

ఎన్ని యిబ్బందులకు గురైనా ఎంత మానసిక సంఘర్షణకు లోనైనా ఆయన ఆత్మ విశ్వాసం ఆయన్ను నిత్య యవ్వనుడు గానే వుంచింది

మౌన గడ్డాన్ని చేతో తడుముకుంటుండగా ఏమిటి మాష్టారూ ఆలోచనలో పడ్డారు అని వెంకట్రామయ్యను పలకరించగానే త్రుళ్ళిపడి ఏం లేదు బాబూ! ఏదో జ్ఞాపకానికొస్తే అంటూ లేచి ఒక్కసారి ప్రక్క వాటా కూడా చూసి వస్తాను పదిహేను సంవత్సరాలు దాని చల్లని ఒడిలో బ్రతికాను అంటు అవతలి వాటావైపు నడిచారాయన మెట్ల దగ్గరే నిలుచుండి పోయిన వెంకట్రామయ్య గారిని చూసి ఏం కావాలండి మీకు అని అడిగిందావిడ నేను ఈ పోర్షనులోనే పదిహేను సంవత్సరాలు కాపురం వున్నానమ్మా! గాంధీనగరం బడిలో మాస్టారుగా పని చేసాను అని తనను పరిచయం చేసుకున్నారు మాస్టారు అన్న మాట వినగానే ఆమె పమిటచెంగును భుజాల చుట్టూ కప్పుకుని కూర్చోండి అంటూ కుర్చీ చూపించింది పరవాలేదమ్మా! అంటూనే కూర్చున్నారాయన పదిహేను సంవత్సరాలు కాదు పాతిక సంవత్సరాలు కాపరముంటే ఉండొచ్చు- ఇంతకీ యిప్పుడు ఎందుకొచ్చినట్టు అని ఆమె అడగక పోయినా ఆ క్షణంలో ఆమె ముఖం చూసిన ఎవరైనా ఆమె మనసులో అదే ప్రశ్న ఉందని అనుకుంటారు- వెంకట్రామయ్య గారూ అదే అనుకున్నారు ఆమె ఏమీ అడగక పోయినా మరేం లేదమ్మ ఇల్లును ఒకసారి చూసి వెళ్దామని అన్నారాయన లోపలి

గదిలోనికి చూసాడు గోడలన్నీ మాసి పోయి బూజుతో వున్నాయి అన్నపూర్ణ యింటిని ఎంత శుభ్రంగా వుంచేది అనుకున్నాడాయన గతాన్ని గుర్తు చేసుకుని కాంపౌండ్ అంతా పరికించి చూసాడు బోసిగా ఉంది తను వుండేటప్పుడు పెద్ద బాదం చెట్టు రెండు వాటాలకు మధ్యగా మునగచెట్టు– ఆ చివర ఉసిరిచెట్టు వుండేవి తను ఎప్పుడూ ఆ బాదం చెట్టు నీడనే వాలుకుర్చీలో కూర్చుని పిల్లలకు పాఠాలు చెప్పేవాడు ఉదయాన్నే అన్నపూర్ణ తెచ్చి ఇచ్చిన ఫలహారాన్ని గాలిలోకి విసిరి మరీ కాకులకు పెట్టేవాడు ఏదైనా పని వుండి వెంకట్రామయ్య గారు ఎదైనా ఊరు వెళ్ళితే ఆ సమయానికి బాదం చెట్టు మీద కాకులు అరుస్తూ గోల చేసేవి ఆ గోలను భరించలేక ఈయన కాకుల్ని కూడా పోషించాలిగాబోలు అనుకుంటూ ఆ పూట చేసిన ఫలహారాన్ని కాస్త తెచ్చి బాదం చెట్టు మొదట్లో పోసేది అన్నపూర్ణ వెంకట్రామయ్య తెల్లవారు జామునే లేచి రాలిపోయిన బాదం కాయలను ఏరి దాచి పెట్టేవారు మధ్యాహ్నం ప్రైవేటులో బాగా చదివిన పిల్లలకు అవి యిచ్చేవారు దాంతో పిల్లలు పోటీ పడి చదివే వారు ఆ బాదం చెట్టు క్రింద ఎంత చల్లగా హాయిగా వుండేది ఆ చెట్లన్నీ యిప్పుడేవి? తను వుండే టప్పుడు – పెరటి నిండా ఎన్నిరకరకాల పూల మొక్కలు– ఎంత ఓపిగ్గా పెంచే వాడు తను?యిప్పుడవన్ని పోయి ఏవో పూలు పూయని పిచ్చి చెట్లు గోతిలోని నిలువ నీరులా అసహ్యంగా కనిపించాయి

ఆ మూల మాత్రం గన్నేరు చెట్టు అలాగే వుంది దాని మొదట్లో ఏవో విరిగిపోయిన ఫోటో ఫ్రేము ముక్కలు అద్దం ముక్కలు కనిపించాయి వాటిని చూడగానే వెంకట్రామయ్యగారి మనసు చివుక్కుమంది అది శిధిలావస్థలో నున్న తిరుమలేశుని ఫోటో తాము ఈ ఇంట్లోకి అద్దెకు రాక ముందు యిల్లు చూసుకోడానికి వచ్చినప్పుడు అంతకుముందు యిల్లు ఖాళీ చేసినవాళ్ళు పగిలిపోయిన తిరుమలేశుని ఫోటో వదలివేసి వెళ్ళిపోయారు దాన్ని తాను బాగు చేయించి సొంత వస్తువులాగే చూసి పూజాదికములు చేసేవాడు అది పరాయివాళ్ళ వస్తువే అన్న భావన కలుగలేదు ఆయనకు తన వుద్యోగం అయిపోయాక వూరు వదలి సంసారం తరలి వెళ్ళిపోతున్నప్పుడు ఆయన కూడా ఆ ఫోటోను ఆ యింట్లోనే వదలి వెళ్ళిపోయారు తమలాగే ఆ ఇంట్లో దిగినవారు కూడా ఆ ఫోటోను పూజిస్తారు అనుకున్నాడు ఇప్పుడు ఆ గన్నేరు చెట్టు మొదట్లో ఆ ఫోటో అవశేషాలే వెంకట్రామయ్య వంక జాలిగా చూసాయి వరండాలో నుండి తొంగి చూసిన వెంకట్రామయ్య గార్కి అది ఓ పెద్ద సైజు చెత్త కుండీలా కనిపించింది ఎన్నాళ్ళయిందో ఆ గోడలకు సున్నం వేసి ఇంటినిండా సామానులు చిందరవందరగా పడివున్నాయి అన్నపూర్ణ యింటిని ఎంతగ తీర్చిదిద్దేది అందుకే ఇంటిని చూసి ఇల్లాలిని చూడమన్నారు సంసారాన్ని చక్కదిద్దడంలో అన్నపూర్ణకు ఎవరూ సాటి రారేమో అనిపించింది ఆయనకు వస్తానమ్మా! అని వెంకట్రామయ్య గారు ఇవతలి వాటాలోనికి వచ్చేసరికి ఆ

ఇంటాయన ముఖం కందగడ్డలా పెట్టుకున్నాడు కాసేపటికి గాని ఆ రెండు వాటాల వారికి అసలు పడదని గ్రహించలేక పోయేరు వెంకట్రామయ్యగారు తను వుండేటప్పుడు ప్రక్క వారితో ఎంత అన్యోన్యంగా ఉండేవారు పదిహేను సంవత్సరాల కాలంలో ఒక్కనాడు తాము మాటా మాటా అనుకున్న రోజు గుర్తులేదు ఏమిటో రోజులు మారిపోతున్నాయి మనసులు మరీ సంకుచిత్వం అయిపోతున్నాయి అనుకున్నారు వెంకట్రామయ్యగారు

రాఘవరావు గారితో అంత ముఖ్యమైన పని వుండి వచ్చారా? అని ఆయన అడగడంతో పెద్ద పనేం లేదండీ మా మూడో అమ్మాయి పెళ్ళి నిశ్చయమైంది బంధువులు ఇంటికెళ్తూ దారిలోనే కదా అని ఓ సారి రాఘవరావు గారినీ ఇంటినీ చూసినట్టు ఉంటుందని వచ్చాను తీరా ఆయన లేరు అన్నాడు వెంకట్రామయ్య

అల్లుడు గారేం చేస్తుంటారు? అన్న మాటలకు యింకా ఏమీ చెయ్యటంలేదు బాబూ! బి ఎ చదివి కూర్చున్నాడు ఇదిగోనండి శుభలేఖ అంటూ మాసిన సంచిలో నుండి ఓ శుభలేఖ తీసి యిచ్చాడు మా అమ్మాయి పెళ్ళికి మీరు తప్పక రావాలండీ! అని ఈ పరిచయం వ్యక్తితో ఎలా అనగలడు? అదే రాఘవరావును అయితే గట్టిగా అడిగేవాడు ఇంతలో ఆయన ఒక్క క్షణం

శిలాక్షరాలు

మధ్యధరా
సముద్రమంత
కాగితంపై
ముద్రవడ్డ
సిరాక్షరాలు
జీవిత కవితకు
శిలాక్షరాలు

—ఇ వి యస్.

అద్దెయిల్లు

వుండండి అంటూ లోనికెళ్ళాడు అర్థంకాని వెంకట్రామయ్య అలాగే నిలబడిపోయాడు లోని నుండి వచ్చిన ఆయన శుభలేఖను తిరిగి వెంకట్రామయ్యకు యిస్తూ రాఘవరావు గారుంటే పెద్ద సహాయమే చేసేవారు మరేం అనుకోకండి అన్నాడు

కొంత అర్థమయిన వెంకట్రామయ్య వెంటనే శుభలేఖ తెరచి చూస్తే దానిలో పదిరూపాయల నోటు వుంది ఒక్కసారిగా వెంకట్రామయ్య ఒంట్లోని రక్తమంతా నీరైపోయినట్టు తను తేలికైపోయినట్టు అనిపించింది ఆయన కళ్ళల్లో నీళ్ళు తిరిగాయి ఏమిటండీ ఏమిటిది రాఘవరావు

గారి దగ్గరికి మాత్రం నేను సహాయం అర్థించి వచ్చాననుకున్నారా! పదిహేను సంవత్సరాల స్నేహం మర్చిపోలేక ఈ యింటిని చూద్దామని ఆయనకు పెళ్ళి కబురు చెప్పుదామని వచ్చాను తప్ప నేను ఇందుకోసం రాలేదు బాబూ! ఆ శుభలేఖైనా మీరే పనిమీద వచ్చారు అని మీరు అడిగితే ఇచ్చాను తప్ప మా అమ్మాయి పెళ్ళిచేసుకుంటున్నాం మీకు తోచిన సహాయం చెయ్యమని అడగడానికి యివ్వలేదు అని ఆ పది రూపాయలు ఆయన చేతిలోనే పెట్టి వచ్చేసాడు వెంకట్రామయ్య మరొక్కసారి ఆ యింటిని వెనుదిరిగి చూడాలన్న కోరికను కొన్ని నిమిషాల క్రితం అక్కడ జరిగిన సంఘటన బలంగా చంపేసింది ఆయన మనసేం బాగోలేదు తను పదిహేను సంవత్సరాలు ఆ యింటితో పెంచుకొన్న అనుబంధం ఆ యిల్లు ఎలా వుందో చూడాలన్న తపన ఆయన్ను యింత దూరం తీసుకు వచ్చాయి తీరా వచ్చాక ఎందుకు వచ్చానురా అని అనిపించింది ఆయనకు ఆ యింటిని ఆ మనుషుల్ని మర్చిపోడానికి ప్రయత్నిస్తూ బస్‌స్టాండ్ వైపు దారి తీసాడు వెంకట్రామయ్య □